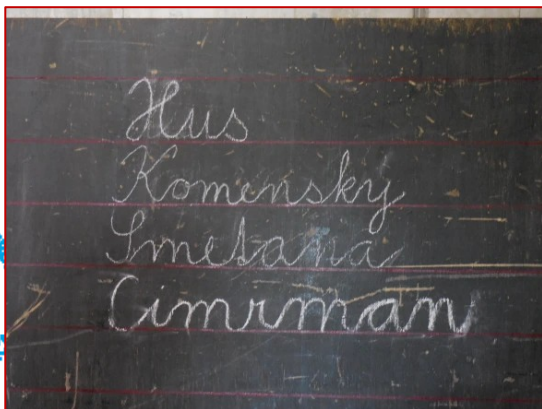

Metodika XIII.

Pamětní místa a (ne)místa

lieux de mémoire

II. History and memory dějiny a pamět...

Úkoly 5.3.

1. Předčtěte si článek od Pierra Nory (*memory and history*):

- Kdo je Pierre Nora?
- na kterém kulturním pozadí vyvinul svoji teorii kulturní paměti?
- Jak pro něj vypadá poměr mezi dějinami a pamětí?

2. Vyberte si místo paměti, které osobně znáte:

- Jak a kdy vám došlo, že se jedná o pamětní místo?
- Co z místem spojujete vy? Kdo jej zařídil? Kdo je jeho cílová skupina?
- Prožilo místo nějaké proměny?

Představte své příklady v krátkém referátu (5-10 min)

3. Přineste příklad pro místo (ne)paměti:

- Jak jste se dostali k vašemu příkladu?
- Kdy se váš příklad proměnil v (ne)pamětní místo?
- Kdo se o to postaral (řád/moc, nedbalost atd.)?

Úkoly 5.3.

1. Předčtěte si článek od Pierra Nory (*memory and history*):

- Kdo je Pierre Nora?
- na kterém kulturním pozadí vyvinul svoji teorii kulturní paměti?
- Jak pro něj vypadá poměr mezi dějinami a paměti?

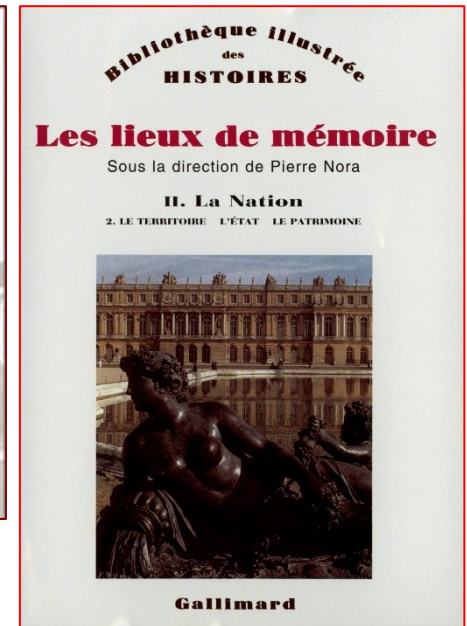
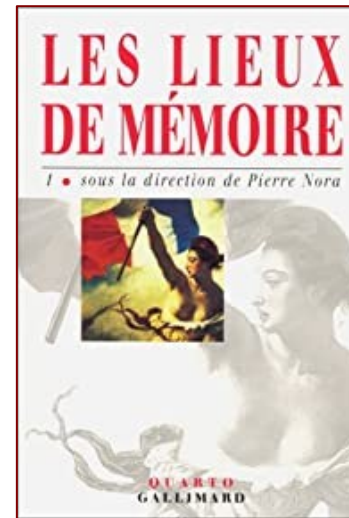
2. Vyberte si místo paměti, které osobně znáte:

- Jak a kdy vám došlo, že se jedná o pamětní místo?
- Co z místem spojujete vy? Kdo jej zařídil? Kdo je jeho cílová skupina?
- Prožilo místo nějaké proměny?

Představte své příklady v krátkém referátu (5-10 min)

3. Přineste příklad pro místo (ne)paměti:

- Jak jste se dostali k vašemu příkladu?
- Kdy se váš příklad proměnil v (ne)pamětní místo?
- Kdo se o to postaral (řád/moc, nedbalost atd.)?

Pierre Nora

(*1931)

- narozen v Paříži, v židovské rodině
- Nedostal se třikrát na 'école normale supérieure'
- Učitel a publicista v Alžírsku
- Spolupráce v nakladatelství Julliard/Gallimard
- Vývoj konceptu ,kolektivní paměti' (mémoire collective) a ,míst paměti'

„Pamětní místa jsou složitá věc. Zároveň jsou přirozené i umělé, jednoduché i mnohoznačné, konkrétní i abstraktní, jsou to místa, lokality, příčiny - ve třech smyslech, hmotné, symbolické a funkční“

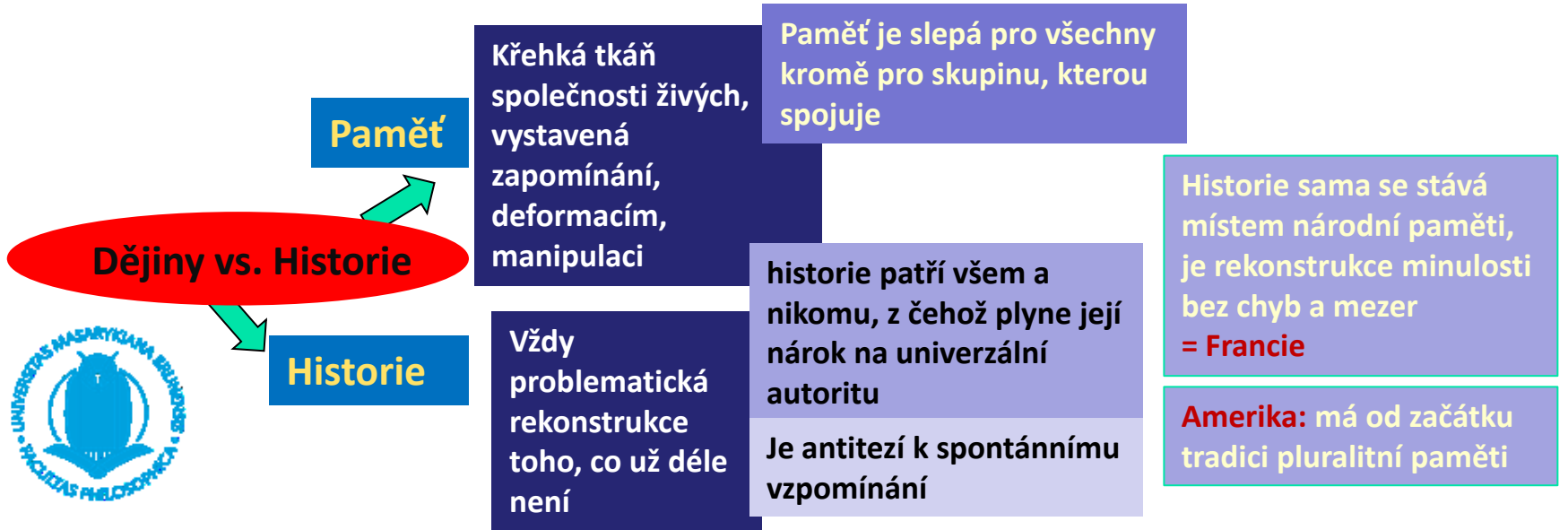
History and memory

Pierre Nora
(*1931)

Rozkol mezi vzpomínáním a dějinami (pokrokem)
Existují pouze *lieux de mémoire* (místa paměti), protože už nejsou *milieux de mémoire* (prostředí paměti)
= konec sedlácké kultury, koloniálních říší, tradiční rodiny, kolektivních hodnot, tradiční role státu a církve (soc. jistoty)
= náhradou se stali média (sociální), která nám dávají iluzi bezpečného prostoru

Dále vzniká paměť bez reálného vzpomínání, která nepřetržitě vytváří falešné tradice (viz dnešní neliberální státy)
= vytváření hrdinů z předků, propojováním národního původu s mytologií

History and memory

Pierre Nora
(*1931)

Historie

Teleologický pohled
na národ:
Vše politické,
vojenské, biografické
a diplomatické je
bráno jako pilíř
kontinuity

Národní paměť musí
zůstat v každém případě
sjednocená

Stává se s ní ale i laboratoř pro změnu
mentalit: od tradice paměti po
společenské sebepoznání

- Už ne národ ale mír a prosperita

„Lieux de mémoire“

materialita,
symboly, funkce v
rámcí společnosti

Konec tradice paměti: sice
se rozplývá tradiční systém
pilířů paměti, jeho rámec se
ale pořád dodržuje =
archive

- ,demokratizace' paměti: každý má možnost, napsat o svých předcích
- Velká část biografií není psána profesionálními historiky
- Návrat pozitivizmu!

Něco jako ,spontánní paměť' neexistuje

- Archivy se rozrůstají
- S chybějící selekcí se ztrácí otázka, nač vlastně máme vzpomínat

Výzkum paměti je dnes podmíněn vlivy z historie, sociologie, psychologie, antropologie
= atomizace paměti

Archivní paměť

Pracovní paměť

paměť na dálku

Změna ve vnímání minulosti;
transformace medií, které nám
ve vzpomínání pomáhají
(oralita, písmo, film a televize)

Hybridita vzpomínání

- Kdo ho vytváří?
- Jaká je role jedince?
- Co působí na společnost/jedince při jejím vytváření
- Materialita ,paměti'

Jak vzniká kolektivní identita?

Jak vzniká kolektivní identita?

*Ako sa vám darí, deti moje,
30 rokov po prevrate?
Je váš život teraz lepší?
Nie?*

TAK TO ZMEŇTE!

Gustáv Husák

KOMUNISTICKÁ STRANA SLOVENSKA

Zjednotiteľ: Komunistická strana Slovenska, Hattalaova 12, 831 03 Bratislava, IČO: 17309981, www.kss.sk. Dodávateľ: Arton, s.r.o., Komenského 27, 010 01 Žilina, IČO: 315951154.

Reakce Komunistické strany Slovenska (KSS) na Ficovu akcii

History and memory

Události, osobnosti
geografická místa

Propojení paměti jedince s pamětí skupiny, se kterou se ztotožňuje (národ, politická strana, rodina, náboženská skupina atd.)

Historická paměť

I. Sociální,
kategorie

- Jedinec přehodnocuje význam jednotlivých manifestací historické paměti
- kolektivní paměť pracuje pouze s malým výběrem historických skutečností, který deformuje naše vnímání minulosti silněji nežli historiografie
- Identita skupiny se dá využít k různým účelům (sjednocení, vymezení)
- Kolektivní paměť se staví nad zkušenost jedince
- Klíčovým nástrojem je jazyk, ve kterém je zakotvena identita skupiny

Historická paměť

II. historická,
kategorie

- Kolektivní paměť/místa paměti mají druhý život (historické podvědomí)
- Kolektivní paměť je historický pramen, kterým který pomáhá doplnit obraz zkoumané společnosti (mentalita, identita, kulturní politika).
- Změna kolektivní paměti/míst paměti v prostoru a čase (umístění?)
- Jakým způsobem se přenáší přes čas (pomníky, náhrobky, suvenýry)
- Využití/zneužití kolektivní paměti/míst paměti
- Ústní historie (*oral history* = Legendy, báje, pohádky)
- Proč se na jisté manifestace historické paměti zapomíná a na další vzpomíná? (*damnatio memoriae*)

History and memory

Změna pohledu na místa paměti a historickou paměť

Émile Durkheim
1858-1917

- kolektivní paměť není určená pro jedince
- Opírá se sice o jeho vzpomínky, propojuje je als s (nadřazenou) monumentalitou pamětních míst, ke kterým jednotlivec vytváří vlastní vztah

André Leroi-Gourhan
1911-1986

Rozlišuje tři typy paměti:

- specifická: živočišné chování (pudy)
- etnická: reprodukce vzorců chování v lidské společnosti
- umělá: reprodukce mechanických úkonů bez reflexe (instinkty)

Maurice Halbwachs
1877-1945

- Většinou existuje několik ,kolektivních pamětí' vedle sebe
- Kolektivní paměť je závislá na kulturním rámci, ne na biologii
- Při své socializaci, přebírá člověk vzorce společenské ho chování a myšlení
- Individuální paměť je ovlivněná různými kolektivními paměti; závisí na vzdělání a příslušnosti ke specifické sociální skupině
- Kolektivní paměť = shoda mezi individuální a různými kolektivními paměti

History and memory

Jan a Aleida
Assmannovi
(1938-2024)
(*1947)

Změna pohledu na
místa paměti a historickou paměť

- Kolektivní paměť je lokalizována mimo individuální paměť
- Jak dlouho se taková paměť udrží a jak je zorganizována, je určeno kulturou, ve které vznikla

Dají se rozlišit čtyři typy kolektivní paměti:

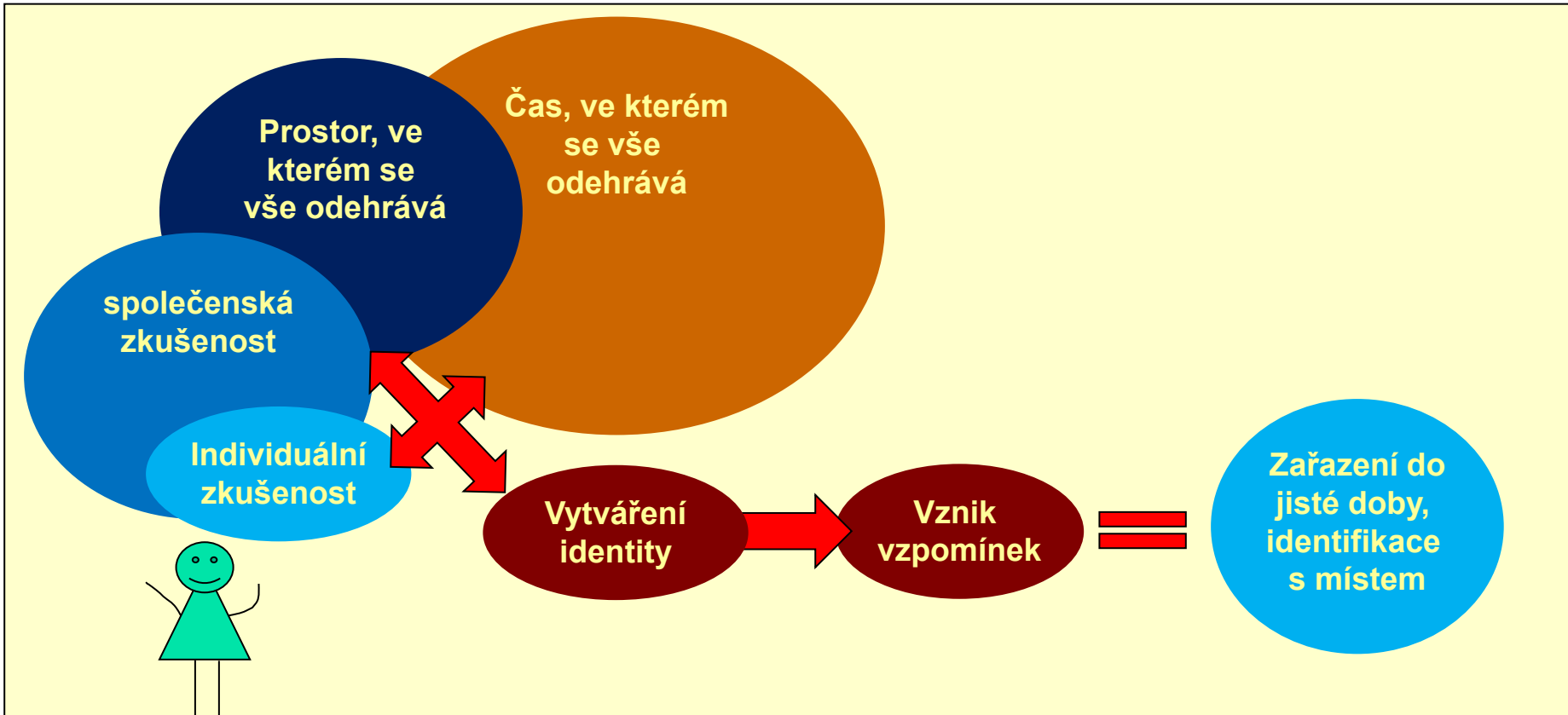
- paměť mimetická: tj. společenské jednání, které přenášíme napodobováním
- paměť věcí
- paměť komunikativní: předávaná se skrze jazyk (oralita)
- paměť kulturní: veřejné manifestace, ve kterých jsou uloženy informace v zakódované podobě = symboly nebo obřady o které se opírá skupinová identita

Problém plynoucí mezery (floating gap)

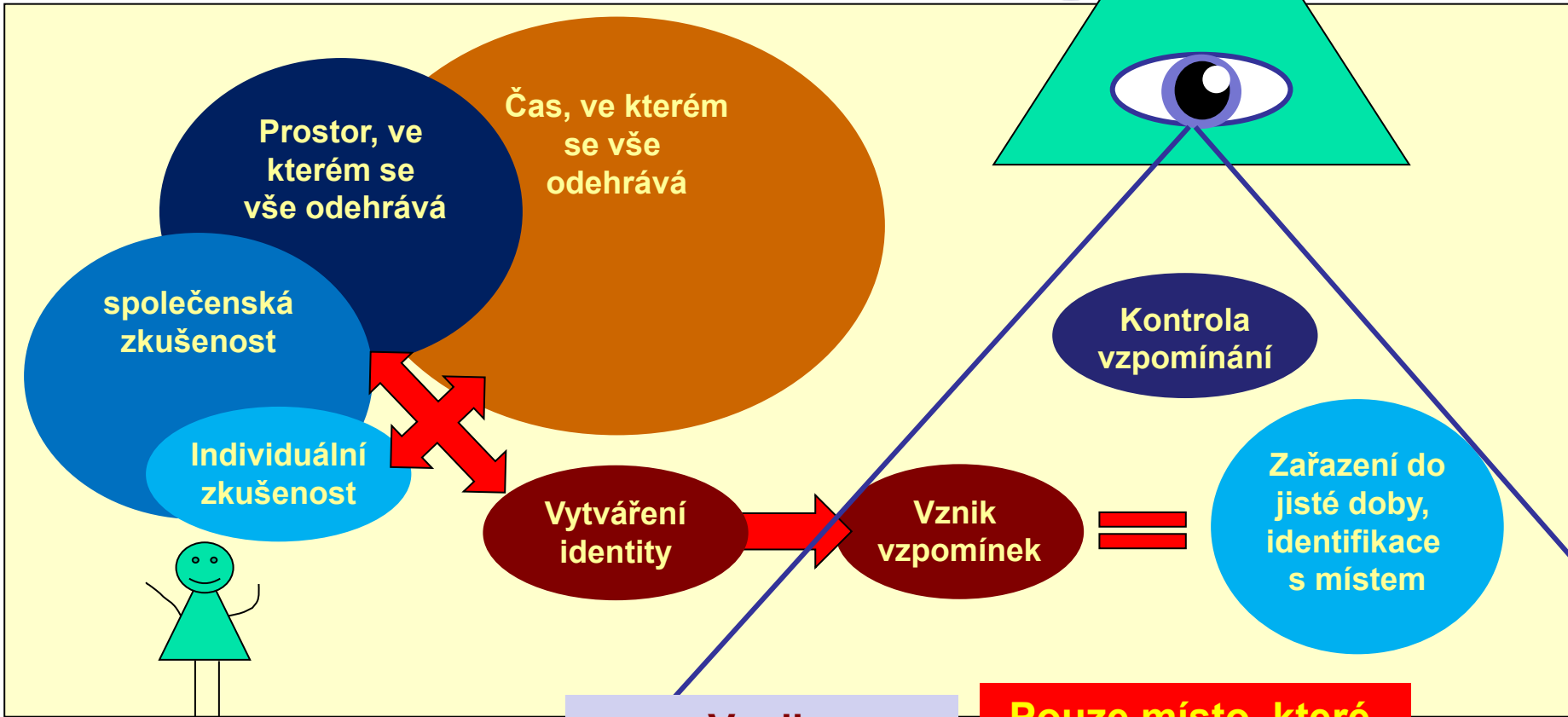
- Jan Vansina: čím dál je nějaká událost v dějinách vzdálená, tím méně o ní víme
- Ústní tradice s ztrácí po třech až čtyřech generacích
- Po 800 až 100 letech vzniká mezera, ve které se rodí mýty, oficiální historické tradice, monumenty

Jak vzniká kolektivní identita?

Jak vzniká kolektivní identita?

Vznik (ne)míst paměti

Pouze místo, které mělo již uznaný kulturní význam se může stát (ne)místem paměti

Úkoly 5.3.

1. Předčtěte si článek od Pierra Nory (*memory and history*):

- Kdo je Pierre Nora?
- na kterém kulturním pozadí vyvinul svoji teorii kulturní paměti?
- Jak pro něj vypadá poměr mezi dějinami a pamětí?

2. Vyberte si místo paměti, které osobně znáte:

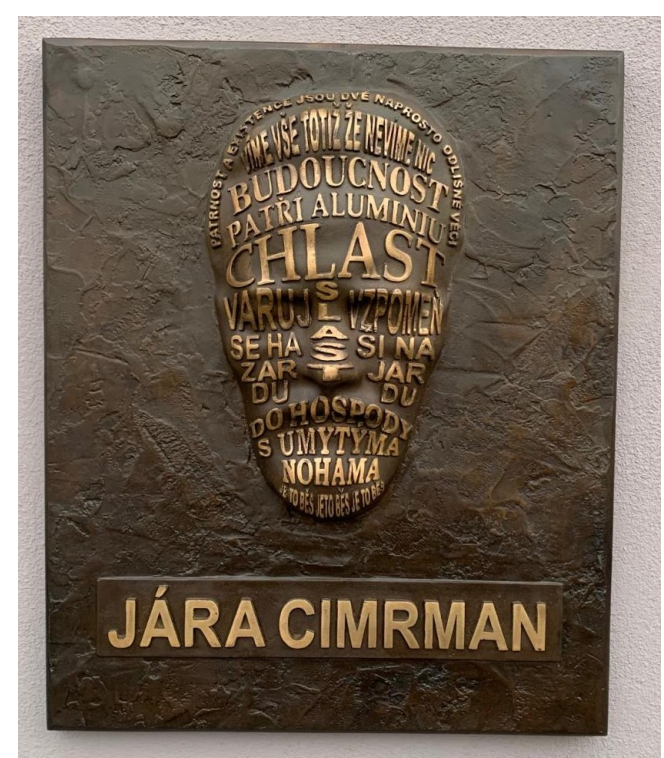
- Jak a kdy vám došlo, že se jedná o pamětní místo?
- Co z místem spojujete vy? Kdo jej zařídil? Kdo je jeho cílová skupina?
- Prožilo místo nějaké proměny?

Představte své příklady v krátkém referátu (5-10 min)

3. Přineste příklad pro místo (ne)paměti:

- Jak jste se dostali k vašemu příkladu?
- Kdy se váš příklad proměnil v (ne)pamětní místo?
- Kdo se o to postaral (řád/moc, nedbalost atd.)?

Úkoly 12.3.

1. Předčtěte si článek od Aleidy Assmann (*Transformations...*):

- Kdo je Aleida Assmann?
- Které mezníky definuje v dějinách diskurzu o kolektivní paměť?
- Jak pro ní vypadá poměr mezi identitou, paměť a dějinami?

2. Mechanizmy vytváření ,národní' paměti (viz Nora):

- O co se opírá národní paměť v Česku/na Slovensku
- Vyberte si příklad ,místa paměti' (osobnosti, události, geografického místa, časového úseku, ideologie) z česko-slovenských dějin
- S čím je propojen? Kdy vznikl? Je všeobecně akceptován? Jakými proměnami prošel?

Připravte si k vašemu příkladu krátkou prezentaci (3-5 min.)